FORME DE MANIFESTARE ALE CITITORULUI ÎNDRĂGOSTIT DE TEXTUL LITERAR

There Are Different Ways to Show Your Love for Literature

Lia FAUR FLORICA, Assistant Professor Ph.D.,
"Vasile Goldiş" Western University of Arad

Abstract: At first reading, the text of a book embraces you and gives you the feeling that you have met a dear person. The text is inspired by the meanings discovered by you, the one who first got in touch with its world. Not the same thing happens when, before reading it, the text was presented to you in detail, or you read several pages of criticism by others who knew it in a different manner from you. What in this language makes the reader shiver? The form that we propose is to provide a profile of the re-reading without metalanguage, just by the ordering of topics that could be points of reception of the original message.

Keywords: reading, reader, perception, interpretation

În interpretarea psihologică a operei literare pericolul este ca cercetătorul să se refere strict la condiţiile care au determinat autorul să creeze împrejurările din operă, fără a avea însă vreo implicare în analiza funcţiei literare. Valorificarea acestui aspect aduce în discuţie problema cunoştinţelor ştiinţifice pe care le avea autorul respectiv. Pentru teoreticianul literaturii poate însemna un sprijin, iar dacă se are în vedere cititorul, este nevoie de o cercetare empirică privind nivelul de cunoştinţe al acestuia. Astfel, se pătrunde în zona psihologiei empirice a comunicării literare, care vizează caracteristicile cititorului. S-a arătat că explicaţiile psihanalitice, în cazul romanelor, nu conving cititorul, ci, mai degrabă, manifestările spontane ale inconştientului autorului.[1] Dacă analizăm opera lui Camil Petrescu, nu putem depăşi optica psihologizării decât analizând-o la nivel de ştiinţă empirică a literaturii, care are ca bază empirică de date, posibilitatea de falsificare a teoriilor interpretative. După teoriile freudiene, asupra producţiilor literare, scriitorul se confundă până la un moment dat cu nevroticul, el ocupând, apoi, un loc între visătorul de zi şi nevrotic. În acest fel, scrisul ca analiză a visului, se caracterizează prin împlinirea unor dorinţe, în echilibru cu mecanismele inconştiente şi conştiente ale gândirii. Astfel, textele literare pot fi interpretate paralel, precum simbolurile viselor. Dar la fel putem înţelege şi receptarea literaturii, care activizează aceleaşi procese ca în cazul autorului. Tot în manieră freudiană, receptorul se substituie autorului, dezvoltându-şi o "voluptate anticipativă" a textului, psihanaliza nu poate fi, deci, exclusă, ci inclusă în actul de receptare a operei literare. C. G. Jung separă tipurile de creaţie în: psihologic şi vizionar. Primul include experienţe de viaţă, trăiri pasionale ale autorului, astfel că psihologul nu mai are ce adăuga, dincolo de cele afirmate. Al doilea, se referă la viziuni originare, astfel că apare nevoia de interpretare. După ce ia naştere textul, este nevoie de un cititor. Doar fără el, actul scrisului s-ar transforma într-o chestiune intimă.

[1] Robert Groeben, *Psihologia literaturii*, în "Interpretarea psihologică a operei", apud Oberndorf, Editura Univers, Traducere de Gabriel Liiceanu şi Suzana Mihalescu, prefaţă de Gabriel Liiceanu, Editura Univers, Bucureşti, 1978, p. 126

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

Camil Petrescu era la curent cu polemicile vremii pe marginea lecturii, cu intervenţiile lui Anatole France în cronicile ziarelor şi revistelor franţuzeşti sau cu negarea lecturii pe care o făcea sistematic Stéphane Mallarmé.[2] A fost la curent cu textul lui Marcel Proust din prefaţa traducerii sale *Sésame et les Lys* şi cu alte consideraţii pe marginea lecturii. Pentru Proust, lectura era empatică, cu proiecţii în celălalt, unde cititorul aplică cele citite la situaţia personală. Autorul are grijă ca cititorului să-i rămână partea lui de creaţie, să devină independent, de a se înţelege pe sine prin opera la care are acces. Procesul lecturii, după W. Iser, trebuie să aibă un caracter virtual, ”deoarece ea (n.n. lectura) nu se poate reduce nici la realitatea textului nici la subiectivitatea cititorului, şi tocmai din această virtualitate îşi derivă ea dinamismul. Pe măsură ce cititorul trece prin diverse puncte de vedere oferite de text, şi pune în relaţie diferitele sale viziuni şi scheme, el pune opera în mişcare, şi se pune de asemenea pe sine în mişcare.”[3] Textul literar nu se desăvârşeşte decât în momentul lecturii. Ceea ce se va încadra în opera propriu-zisă, se compune dintr-un cod al textului, cu blancuri, însemne, cu ajutorul cărora cititorul trebuie să „construiască” opera. De aici se naşte sintagma lui Antoine Compagnon[4]de *cititor implicit,* care ar avea rolul de înlocuitor în lipsa *autorului implicit*. Astfel, moartea autorului nu se mai petrece, pentru că el şi-a asigurat continuitatea. *Cititorul implicit* nu se confundă cu *cititorul real,* ci el doar îi propune acestuia un punct de vedere în privinţa coagulării textului. Cititorul real se intersectează cu mesajele cititorului implicit pentru a-l ajuta în descoperirea noii realităţi. Cititorul întrezăreşte uneori ceva din acel univers psihic al autorului şi are presentimentul vag al descoperitorului, dar are nevoie de un bagaj ajutător. Aceste imagini sunt furnizate de text, uneori, însă ele constituie adevărate capcane pentru cine nu e „iniţiat”. Bagajul cititorului real, compus din totalitatea normelor istorice, sociale şi culturale, are un rol la fel de important în descifrarea „enigmei”. Pe măsura înaintării în text, opera se deschide, cu condiţia respectării normelor impuse de cititorul implicit. Aplicându-şi „bagajul”, în care şi critica ocupă o parte, cititorul real va reuşi să construiască noua operă. Autorul va rămâne, astfel, în viaţă, nuanţând puţin, sub forma unui fin dictator, care şi-a aranjat reţelele în aşa fel încât toţi cei implicaţi în actul operei să-şi facă bine treaba. I se poate reproşa autorului acest lucru pentru că cititorul nu are rol deplin, ci e confecţionat, artificial, dar dacă se consideră că percepţia sa este efectul afectivităţii, atunci şansa de a marca vizibil opera, este îndreptăţită. Este singurul mod prin care el îşi poate asigura înţelegerea şi aderarea în rândul cititorului dintr-o altă epocă, diferită de a sa.

Cititorul îndrăgostit

La o primă lectură, textul unei cărţi te cuprinde în interior şi îţi dă senzaţia că ai întâlnit o fiinţă dragă. El este însufleţit de sensurile descoperite de tine, cel care ai luat primul legătura cu lumea lui. Nu acelaşi lucru se întâmplă când, înainte de a cunoaşte textul, el ţi-a fost prezentat în amănunt, sau ai citit diverse pagini de critică scrise de alţii, care l-au cunoscut altfel decât tine. Roland Barthes vorbeşte despre faptul că orice limbaj devine vechi de îndată ce este repetat, aşadar, stereotipul este cuvântul repetat.[5] Până la urmă nu textul produce plăcerea, ci discursul intern care produce interiorizarea. Reprezentările pe care le

[2] Stéphane Mallarmé, *Oeuvres complètes*, Ed. Gallimard-Pléiade, Paris, 1945
[3] Wolfang Iser, *L'Acte de lecture. Théorie de l'effet esthétique,*Mardaga,Bruxelles, 1985, p. 21
[4] Antoine Compagnon, *Demonul teoriei*, Editura Echinox, Cluj, 2007, pp. 165-181
[5] Roland Barthes, *Plăcerea textului*, EdituraCartier, Chişinău, 2006, p. 36

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

realizează textul pot produce starea de graţie, dar substratul e mereu altul. Dacă acest lucru se întâmplă după întâlnirea cu textul, atunci ai senzaţia unui iubit înşelat. Cineva îţi violează viaţa intimă, iar violul, odată produs, lasă o traumă. Vei încerca să vezi textul cu aceeaşi privire de prima dată, dar, mereu, în minte îţi vor veni cuvintele celorlalţi. Poţi să renunţi, poţi să suferi, poţi să te izolezi, poţi să te lupţi. Legătura cu textul va dispărea în aceste forme de suferinţă. Cel care a fost înşelat, este cel îndrăgostit, iar de ce anume s-a îndrăgostit, hotărăşte singur. În aceste momente, „*discursul îndrăgostit* - cum ar spune Roland Barthes – este de-o *singurătate cumplită*”[6] pentru că aceasta este soarta cărţilor bune, de a suferi sute de pagini de critică ce stoarce limbajul de vraja lui iniţială. Toată fiinţa textului nu este decât limbaj, foi, istorie scrisă. Ce anume din acest limbaj produce freamătul fiinţei cititorului? Poate, cel care seamănă cu ceva trăit înainte de a citi, cu ceva văzut sau simţit în alt context.

Textul care produce plăcere este „acela care mulţumeşte, umple de euforie; acela care vine din cultură, nu rupe cu ea, este legat de o practică confortabilă a lecturii”[7], cum spune Roland Barthes în *Plăcerea textului*. Este acel text care te face să-l citeşti „cu sufletul la gură”, să sari pasaje, să revii la un pasaj, pentru a-l devora mai repede. E ca o hrană pentru un animal înfometat.

Forma pe care o propunem este de a realiza un profil al cuvintelor prin recitire, fără metalimbaj, doar printr-o ordonare a unor subiecte ce ar putea constitui puncte de receptare a mesajului iniţial, îndrăgostit. Am putea face un grafic al frecvenţei cu care este pomenit Camil Petrescu printre contemporani, majoritatea celor care îşi afirmă dragostea pentru autor sau opera lui fiind femei, care au scris diferite studii, impresii sau doar l-au citit şi l-au păstrat pentru sine. Amintim aici numele celor mai cunoscute: Florica Ichim, Ioana Pârvulescu, Irina Petraş, Elena Zaharia – Filipaş, Maria Vodă Căpuşan, Cella Serghi, Lucia Demetrius, Anişoara Odeanu, Cecilia Constantinescu, Maria Botta, Leny Caler, Eugenia Marian (soţie) şi multe altele care scriu de acum. Unele au citit şi au rămas în stadiul de ”îndrăgostire”, altele auscris critic, pierzând senzaţia dintâi.

Ana Blandiana îşi aminteşte cum ştia, „pe dinafară”, între 14 şi 16 ani, „scene şi acte întregi” din teatrul lui Camil Petrescu:

„Nu ştiu dacă trebuie să-i fiu recunoscătoare lui Camil (i-am spus întotdeauna aşa, ca unui prieten, eludând numele de familie banal) sau să regret felul în care m-a învăţat să văd idei şi să plătesc pentru ele până în pânzele albe. Nu am însă nicio îndoială că multe dintre deciziile mele de maturitate, ducând uneori până la pericol şi până la ridicol refuzul compromisului, au avut legătură cu faptul că în adolescenţă am fost îndrăgostită de Gelu Ruscanu, de Ladima, de Pietro Gralla, de Bălcescu.” [8]

Maria Vodă Căpuşan îşi începe volumul despre opera lui Camil Petrescu, amintindu-şi momentul întâlnirii ei cu cartea *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* şi neînţelegerea titlului care semăna, după cum spune prozatoarea, „cu două versuri, parcă, într-

[6] Roland Barthes, *Fragmente dintr-un discurs îndrăgostit*, traducere din franceză de Sorina Dănăilă, Editura Cartier, Chişinău, 2007

[7] Roland Barthes, *Plăcerea textului*. Traducere de Marian Papahagi. Postfaţă de Ion Pop, Editura Echinox, Cluj, 1994, p. 23

[8] Ana Blandiana, „Un personaj de Camil Petrescu”, în *Acolada*, Nr. 2 (40), Anul V, 2011, p. 28

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

o asonanţă tainică”.[9] Întâlnirea cu o carte pentru care să faci pasiune este asemănătoare cu întâlnirea marii iubiri.

Aşadar, textul semnifică, devine iubit, îndrumător, măsură a gesturilor noastre. Dacă ne gândim la el ca la o fiinţă, ne impresionează fiecare nerv al său, care a produs în noi emoţie sau revoltă. Cu siguranţă, cititorul nu îşi aminteşte întreaga operă a lui Camil Petrescu, ci acele fraze care l-au făcut să vibreze cândva şi la care vibrează încă.

Romanele lui Camil Petrescu amintesc de revelaţia lecturii, când cititorul se descoperă pe sine în fragmentele discursului ca în amprenta unui cod. Amintirea unor stări avute pe marginea unei lecturi trecute poate reveni printr-o simplă relecturare a unui citat, moment asemănător cu senzaţia lui Proust de a revedea „acea latură luminoasă care ieşea în relief din bezna nedesluşită, ca acelea pe care le luminează şi le secţionează vreun foc bengal sau vreo proiecţie electrică, într-o clădire, din care celelalte părţi rămân cufundate în întuneric”[10] Deseori, se uită titlul cărţii, dar revine în minte o imagine, o idee. Este ca un joc de cuvinte care produce stări. Organizarea textului pe o tematică anume ar „produce monştri”[11], deoarece ar lăsa impresia unei <<filosofii a dragostei>> acolo unde, de fapt, nu trebuie să te aştepţi decât la o afirmare a ei.”[12]

Când vorbim despre dragoste, ea apare, psihologic vorbind, frumoasă. Această frumuseţe sălăşluieşte în fundul memoriei noastre şi ne aşază mereu în dimensiuni noi ale existenţei. Dacă experimentul lui Barthes s-a bazat pe texte de origine diversă, al nostru se va referi doar la opera lui Camil Petrescu şi, uneori, la textele autorilor pe care i-a citit sau i-a menţionat în scrierile sale, tot în urma unui discurs îndrăgostit.

Idei – Ielele – fiinţe feminine supranaturale, personificând aerul şi apa, care dansează în poeni, înfăşurate în văluri transparente, cu clopoţei la picioare, iar, în urma lor, locul rămâne pârjolit; îl pedepsesc pe cel care se încumetă să le privească (*Dicţionar de simboluri*)[13]

„Doar noaptea elfii se arată
Cu straiul lor ce-i ud în parte
Spre nuferi albi târăsc în ceaţă
Pe cel ce-n danţ l-au dus spre moarte.” [14]

(Théophile Gautier – *Cincisprezece decembrie*)

Penciulescu

- ”Spune-mi din ce cauze suferi şi-ţi voi spune cine eşti. E cazul prietenului nostru Saint-Just, care nu e obsedat decât de *idei*…Ce vrei? Dacă a descoperit într-o noapte cu lună jocul *ielelor!...”*

[9] Maria Vodă Căpuşan, *Camil Petrescu – Realia*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1988
[10] Marcel Proust, *Swann (În căutarea timpului pierdut I),* Traducere de Radu Cioculescu, cuvânt înainte de Tudor Vianu, prefaţă de Ov. S. Crohmălniceanu, Editura prntru Literatură, Bucureşti, 1968, p. 55
[11] Roland Barthes, op. cit., p. 14
[12] Ibidem
[13] Conf. Ivan Evseev, *Dicţionar de simboluri*, Editura Vox, Bucureşti, 2007, p. 194
[14] „C’est la nuit que les elfes sortent
Avec leur robe humide au bord
Et sous les nénuphars emportent
Leur valseur de fatigue mort;” (Théophile Gautier – *Le Quinze de décembre)*

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

- *”Ideile*?...Ideile… Hm! Saint-Just, maică… uite… câtă vreme le vezi… totul e în ordine… Când au dispărut…după ce le-ai văzut, abia atunci e grav… Începe drama…”
- ”Jocul *ielelor?...* Un joc… un joc… şi eu sunt victima acestui joc… Victima acestui negoţ cu *idei?”*

Piele – (epidermă) ultima barieră a corporalităţii noastre, străpunse şi batjocorite, – a pielii scose la mezat sau date/luate cu-mprumut[15]

„…La Fontaine avait fait le portrait de l’artiste, de celui qui consent à ne prendre du monde que l’extérieur, que la surface, que la fleur. [C’est le contraire] du savant, du chercheur, de celui qui creuse ; et pendant que le savant cherche, l’artiste trouve ; celui qui creuse s’enfonce, et qui s’enfonce s’aveugle […]. La vérité c’est l’apparence, le mystère c’est la forme, et ce que l’homme a de plus profond c’est sa peau. »

(André Gide, *Les Faux-Monnayeures*)[16]

- Pielea nu este un simplu strat epidermic protector, ci înseşi materializarea gândului.

Doamna T.

- ”Parcă un gând otrăvit mi s-a împrăştiat în sânge şi mi-a uscat *pielea.”*

Amintirea – „Un suflet blând pe care nimicnicia-l doare
Vestigii luminoase din vremi trecute strânge!
Si soarele în zare s-a înecat în sânge...
În mine amintirea-ţi e-o lacră de odoare!”
(Charles Baudelaire - *Armonie de amurg*)[17]

Maria Sineşti

- *”Lucrurile* astea crezi că le-ai uitat, pentru că te preocupă altceva, dar, închise în fundul sufletului, ele îşi păstrează frumuseţea, cum păstrează pământul strălucirea sculelor de aur.”

  Proust
- ”Fireşte, ceea ce palpită în adâncul meu trebuie să fie imaginea vizuală care, legată de această savoare, încearcă să o urmărească până la mine. dar se zbate prea departe, prea confuz; abia dacă percep reflexul neutru în care se amestecă vârtejul de necuprins al culorilor puse în mişcare; dar nu pot să deosebesc forma, să-i cer, ca singurului interpret posibil, să-mi tălmăcească mărturia contemporanei, tovarăşei sale nedespărţite, savoarea, să-mi spună de ce împrejurare deosebită, de ce epocă din trecut a fost vorba.

---

[15] Şerban Foarţă, „Prefaţă” la volumul de poezie *Piele de împrumut,* Lia Faur, Editura Vinea, Bucureşti, 2009

[16] André Gide, *Les Faux-Monnayeures*, Ed. Gallimard, Paris, 1937, pp. 333-334

[17] „Un coeur tendre; qui hait le néant vaste et noir,
Du passé lumineux recueille tout vestige !
Le soleil s’est noyé dans son sange qui se fige…
Ton souvenir en moi luit comme un ostensoir!” (Ch. Baudelaire – *Harmonie du soir*)

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

Va ajunge oare până la suprafaţa conştiinţei mele clare, această amintire, clipa trecută pe care atracţia unei clipe identice a venit de atât de departe, să o solicite, să o emoţioneze, să o răscolească în adâncul meu? Nu ştiu. Acum nu mai ştiu nimic, amintirea s-a oprit, poate că a coborât din nou; cine ştie dacă se va ridica vreodată din noaptea ei?"

Scrisoare - petecul de hârtie care îţi conţine fiinţa toată

Fred Vasilescu

- "Că *scrisorile* acestea nu trebuie să mai rămâie în mâna Emiliei, pentru mine e o poruncă inexorabilă… Dacă m-aş găsi într-o expediţie periculoasă şi un camarad al meu ar cădea sufocat de nisip, uscat de sete, aş căuta cel puţin să-l îngrop ca să nu-l sfâşie şacalii… Mi se pare de prisos orice negociere cu ea. cred că ar deveni cu atât mai calculată, cu atât mai prudentă, cu cât aş oferi mai mult. Aş vrea să-i cer *scrisorile* sub pretextul că doresc să le copiez şi eu. Şi pe urmă să nu i le mai înapoiez. Dar chiar faptul că aş manifesta intenţia de a le avea în copie i-ar sugera ei bănuiala că e cine ştie ce valoare la mijloc… Mai mult, aş face-o foarte circumspectă şi n-aş mai izbuti să le fur. Căci astă-seară le voi fura."

Proust

- "Mintea nu-şi asimilează numai o foaie de scris acoperită cu litere. Dar îndată ce isprăvisem scrisoarea, m-am gândit la ea, ea a devenit un obiect de reverie, o *cosa mentale,* şi o iubeam atât de mult, încât la fiecare cinci minute trebuia s-o recitesc, să o sărut. Atunci mi-am cunoscut fericirea."

Trup – „Din aleanul trupului / sufletul se naşte" (Lucian Blaga, *Catrenele dragostei*)[18]

Fred Vasilescu

- "Ardea toată, cum nu mi se mai întâmplase să întâlnesc un *trup* arzând."
- "Mai rămân… Ieşim mai târziu la masă, împreună…"
- *"* Dar din nou nu ghiceşte nimic, *trupul* îi e fără antene capabile să capteze realitatea clipei…"

Proust

- "Uneori mă preocupă o idee: încep să scrutez pe-ndelete *trupul* iubit (asemenea naratorului care contemplă somnul Albertinei). A scruta înseamnă a scotoci: scotocesc *trupul celuilalt*, ca şi cum aş vrea să văd ce are pe dinăuntru, ca şi cum cauza mecanică a dorinţei mele s-ar afla în trupul advers (parc-aş fi copiii aceia care demontează un ceas deşteptător pentru a afla ce înseamnă timpul). această operaţie este dusăla îndeplinire într-o manieră rece şi mirată: sunt calm, atent, ca şi cum m-aş afla în faţa unei insecte ciudate, de care, brusc, nu-mi mai este teamă. Anumite părţi ale trupului se pretează în mod cu totul particular acestei observaţii: genele, unghiile, rădăcina părului, obiecte de studiu foarte parţiale. Este evident că, astfel, sunt pe cale să fetişizez un mort. Dovada

[18] Lucian Blaga, „Catrenele dragostei", în *Mirabila sămânţă*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1962

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

acestui fapt constă în aceea că, dacă trupul scrutat astfel ar ieşi deodată din inerţie, dacă ar începe să facă ceva anume, dorinţa mea s-ar schimba; dacă, de exemplu, âl văd pe celălalt gândind, dorinţa mea încetează de a mai fi perversă, redevine imaginară, revin la o Imagine, la un Întreg: din nou, iubesc."

Noapte de dragoste – „Cine pentru o astfel de noapte bogată / N-ar da viaţa lui toată" (Mihai Eminescu, *Sara pe deal)*
Camil Petrescu

- "Nu poţi gândi obiectiv despre femeie decât dimineaţa când a plecat şi te-a lăsat să te odihneşti după o *noapte de dragoste*. <<Restul e literatură>> sau Strindberg."
  Andrei Pietraru
- "Dar *noaptea*? *Noaptea* totul se schimbă… Ca într-o feerie… în care zâna învie după *miezul nopţii*, ca să plece la ivirea zorilor. *Nopţi calde şi pătimaşe."*

Asemănare – „Les hommes se distinguent par ce qu'ils montre et se ressemblent par ce qu'ils cachent." (Paul Valéry, *Melange*)[19]
Fred Vasilescu

- "Este uimitor cât de mult *seamănă,* în reacţiile simţirii lor, doi oameni care iubesc, oricât ar părea că au caractere diferite. (Dar poate că au aceleaşi caractere şi de aceea iubesc cu adevărat?) Determinismul psihologic e atât de mare, încât cu toată iluzia deosebirilor de structură, sunt incidente de *asemănare,* amănunte, care te îngheaţă. Ca pe drumuri diferite să ajungi în acelaşi punct, îţi dă emoţia pe care o încearcă cel care, în pădure, vede că, ori în ce direcţie ar merge drept înainte, ajunge mereu de unde a plecat."
  Proust
- „o fiinţă nu *seamănă* niciodată cu un drum drept, ci ne uimeşte cu ocolurile lui ciudate şi inevitabile de care ceilalţi nu-şi dau seama şi prin care ne este penibil că trebuie să trecem…"

Iubire sfârşită – „Cel dintâi jurământ pe care şi l-au făcut vreodată două fiinţe omeneşti s-a săvârşit la poalele unei stânci ce se prăbuşea; şi-au luat drept martori ai statorniciei lor cerul, care nu-i măcar o clipă acelaşi; totul trecea, şi în ei şi în preajma lor, dar ei îşi credeau inimile scăpate de frământări. O, copii! veşnic copii!" (Denis Diderot, *Jacques fatalistul şi stăpânul său*)[20]
Andrei Pietraru

- "Pe dumneata te-am ucis în mine… Eşti *moartă*… mai *moartă* decât dacă n-ai fi existat niciodată…"
  Pietro Gralla

[19] Paul Valéry, *Melange*, apud *Dictionnaire des Citations françaises*, Larousse, Paris, 2000, p. 562
[20] Apud, *Dicţionar de citate şi locuţiuni străine*, Ediţie revizuită şi completată de Eugen şi Paul B. Marian, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1973, p. 193

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

- ”Dacă e vorba despre femeia care mi-a fost nevastă, pe care am iubit-o, e de prisos… Aceea e *moartă* de mult. E mai *moartă* decât dacă nu s-ar fi născut vreodată… Iar dacă este vorba despre dumneata, care eşti o îngrijitoare plină de bunăvoinţă, nu văd de ce să te ucid. În orice caz, m-ar plictisi să te lovesc cu sabia sau cu pumnalul…”

Pasăre - se spune că limba originară care s-a vorbit înainte de întâmplarea cu turnul Babel ar fi fost o limbă numită „limba păsărilor”, un limbaj de dincolo sau de dincoace de limbă (sau „limbajul visului şi al conştiinţei subliminale” la Jung).[21]

Doamna T.

- ”O simţeam şi prin olandă, caldă ca un *trup de pasăre.”*
- ”De altfel nu trebuie să vă îndemn eu să faceţi ceea ce oricum se va întâmpla. Iubiţi-vă cât sunteţi tineri, până nu este prea târziu, iubiţi-vă ca păsările, fără să vă gândiţi la aranjarea locuinţei, sau ca florile din clasa numită Dioecia![22]”

Corp - „Ne îmbrăcăm în fiecare zi în corpul nostru, ca într-un limbaj deprins de prea multă vreme, învăţând totodată aventura sacrificială a diferenţei.” (Iulian Boldea) [23]

„Corpul meu, ca o partitură muzicală, pe care celulele se aliniază cuminte. În fiecare zi interpretez conştiincios muzica aceasta, alcătuită din frustrări, din eşecuri, din speranţe false, din capricii închipuite.” (Iulian Boldea) [24]

Fred Vasilescu

- …şi parcă din senin am început să sufăr în tot *corpul* cum revin durerile dacă a trecut prea repede anestezicul

Ştefan Gheorgidiu

- ”Asta-i tot ce-mi rezervă viitorul? *Corpul* femeii atunci când vreau? Ce să fac cu el fără celelalte bucurii? Când ştiam că nu e nici el perfect. La un milion de femei abia de e una întreg frumoasă. Restul au nevoie de indulgenţă şi înţelegere. Numai sufletul poate înlocui lipsurile. Şi sufletul nevesti-mii…”

Doamna T.

- ”Am devenit tristă, căci din tot *corpul* mi s-a adunat un nod, ca un nucleu, în inimă.”

Amor – „În cosmogonia orfică, la originea lumii stau Noaptea şi Vidul. Noaptea zămisleşte un ou, din care iese Eros, iar cele două jumătăţi ale cochiliei sparte vor alcătui Cerul şi Pământul.”[25]

Fred Vasilescu

---

[21] Conf. Andrei Pleşu, *Limba păsărilor*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2009

[22] August Strindberg, *Salonul roşu,* Trad. de Corneliu Papadopol, Ed. Litera Internaţional, Bucureşti, 2010, p. 175

[23] http://www.scribd.com/doc/39307506/Tratat-Despre-Corp

[24] Ibidem

[25] Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., p. 373

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

- ”Va veni o vreme când amorul va dispare, când cei care suferă din cauza iubirii vor părea ridiculi? Cine ştie? Dar ce poate face starea de lucruri care va fi cândva, pentru cei de-acum… pentru cei care şi-au încheiat ciclul revoluţiei pe planetă, sub această zodie de azi?”

Armonia sferelor – „Arhanghelul plângea pe puntea cristalină,
Căci răspândind efluvii de muzicalitate
A sferelor de aur procesiune lină
Aluneca în goluri fără finalitate.” (G. Călinescu, *Melancolia*)[26]
Pietro Gralla

- ”Bunul meu Keir îmi spusese că miile de aştri, în mişcare perfectă în spaţiile cereşti, produc o *muzică* atât de *armonioasă* cum nu poate fi vreuna pe lume… Această *muzică* nu poate fi auzită însă niciodată, din pricina zgomotelor pământeşti… Când eram pilot, şi vegheam, învăluit în singurătate, pe corabie, în nopţi spuzite de stele, îmi încordam auzul şi pândeam să surprind *armonia sferelor* cereşti în mişcare… Rămâneam aşa ore întregi… Acum gândesc la fel… ore întregi lângă tine, şi *armonia mişcărilor* tale tăcute îmi dă o idee despre armonia celestă care mă întovărăşea ca pilot fără să o aud…”

Gol – Despre goluri şi plinuri. Sfântul Augustin: <<Fă gol în tine să poţi fi umplut. Ieşi să se poată intra!>> (Iulian Boldea)[27]
Pietro Gralla

- ”Ceea ce mi se părea poate cuvenit atunci, acum, când mă simt ca un val *gol,* mi se pare o scrisoare greşit adresată. Ce sens are să-mi spui acestea, astăzi, când eu nu mai sunt decât umbra unui om pe care-l credeam că există?”
Andrei Pietraru

- ”Va veni o clipă când *eurile* noastre, dezbrăcate de orice, ca la începutul începutului, vor fi faţă în faţă… asemănător de *goale*… Atunci îţi voi ţine umerii încleştaţi în pumnii mei… Te voi sili să mă priveşti în adâncul ochilor! Şi mut… fără un gest măcar… fără şovăire… vei fi a mea!...”
Fred Vasilescu

- ”Ca şi când aş fi vrut să văd ce ochi sunt înzestraţi cu un asemea trup, mi-am apropiat faţa de ei. A întors capul cu un zâmbet rănit, cu ochii de un albastru umed, intens, pe care pupilele, mărite mult, îi făceau aproape negri acum, căutând un sprijin *în gol.”*

Ochii – „Ochiul, organ al percepţiei vizuale, este în mod firesc şi aproape universal simbolul percepţiei intelectuale. Trebuie să luam în considerare succesiv ochiul fizic, în funcţia lui de receptare a luminii; ochiul frontal – al treilea ochi al lui Shiva; în sfârşit, ochiul inimii, şi ochiul şi inima primind lumina spirituală.” (*Dicţionar de Simboluri*, Jean Chevalier, Alain Gheerbrant)

[26] George Călinescu, „Melancolia”, în *Opere, Poezii*, vol. II, E.P.L., Bucureşti, 1937.
[27] http://www.scribd.com/doc/39307506/Tratat-Despre-Corp

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

Fred Vasilescu

- ”Cu silnicie am vrut să-i stăpânesc *ochii*, dar s-a întors tot mai mult.”
  În urma numeroaselor lecturi, cititorul începe să-şi piardă „inocenţa”, atingând aceleaşi „mari”, „extraordinare” opere ale „marilor clasici”. Ghilimelele nu sunt pentru a minimaliza caracterul acestor scrieri, ci pentru a evita clişeele în care cade adesea cititorul. Apare şi aici „păcatul stereotipiei”, analizat pe Marcel Proust în multe din paginile sale. Momentul, întâmplarea, imaginea care a determinat opera primeşte o altă formă prin receptările comune, erodate adesea, prin care trece. Dar pentru a împrospăta sufletul şi spiritul, este nevoie de o reîntoarcere la texte şi o re-citire a lor din alt unghi. O pânză dată la o parte de pe un mobilier cu stil, care te-a fascinat în copilărie.

Despre Camil Petrescu s-au scris sute de pagini, mai mult sau mai puţin favorabile, şi se mai scriu încă. Întrebat repede, oricine poate să-şi amintească câteva cuvinte care caracterizează opera lui: autenticitate, anticalofilism, substanţialism, radicalism, proustianism, dar, în acest fel nu se reproduc decât nişte clişee, iar Camil Petrescu dispare puţin câte puţin în spatele acestor ziduri groase şi roase.

Recitind un text în acest mod al „discursului îndrăgostit”, lectorul respectă legile lui Camil Petrescu în privinţa anticalofilismului, şi chiar constituit din fragmente, această abordare trimite la autenticitatea operei sale. Dacă Proust îşi compară creaţia cu o catedrală sau cu o simfonie, Camil Petrescu îşi construieşte un câmp în care cresc flori adevărate. Spiritul operei sale este cel al Adevărului trăit care se cunoaşte prin raportarea la propria persoană, folosind pronumele ca o poreclă a celui ce se vrea prezent în tot ce înseamnă realitate trăită şi nu neaparat cu rol de operă autobiografică. *Opera modernă* nu este sintagma preferată a scriitorului român, “modernismul e oarecum ca iaurtul, trebuie mâncat proaspăt, că pe urmă lasă zer”[28], spune el în *Teze şi antiteze.* De aceea, secretul său constă în modernitatea romanului în afara modernităţii.

Bibliografie

Anzieu, Didier, *Psihanaliza travaliului creator*, Editura Trei, Traducere din limba franceză şi prefaţă de Bogdan Ghiu, Bucureşti, 2004.

Barthes, Roland, *Plăcerea textului*, traducere din franceză de Marian Papahagi, Editura Cartier, Chişinău, 2006.

Barthes, Roland, *Fragmente dintr-un discurs îndrăgostit*, traducere din franceză de Sorina Dănăilă, Editura Cartier, Chişinău, 2007.

Blaga, Lucian, „Catrenele dragostei”, în *Mirabila sămânţă*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1962.

Blandiana, Ana, „Un personaj de Camil Petrescu”, în *Acolada*, Nr. 2 (40), Anul V, 2011.

Călinescu, George, „Melancolia”, în *Opere, Poezii*, vol. II, E.P.L., Bucureşti, 1937.

[28] Camil Petrescu, „Modernism modern”, în *Teze şi antiteze,* op. cit., p. 239

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)

Compagnon, Antoine, *Demonul teoriei,* Traducere de Gabriel Marian şi Andrei-Paul Corescu, Editura Echinocţiu, Cluj, 2007.
Deleuze, Gilles, *Logique du sens*, Collection ”Critique”, Les Edition de Minuit, Paris, 2005.
Dictionnaire des Citations françaises, Larousse, Paris, 2000.
Dicţionar de citate şi locuţiuni străine, Ediţie revizuită şi completată de Eugen şi Paul B. Marian, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1973.
Evseev, Ivan, *Dicţionar de simboluri*, Editura Vox, Bucureşti, 2007.
Freud, Sigmund, *Opere esenţiale*, vol. 10 – ”Eseuri de psihanaliză aplicată ”, Traducere şi note introductive: Vasile Dem. Zamfirescu, Editura Trei, Bucureşti, 2010.
Foarţă, Şerban, „Prefaţă” la volumul de poezie *Piele de împrumut,* Lia Faur, Editura Vinea, Bucureşti, 2009.
Foucault, Michel, *Ce este un autor ? Studii şi conferinţe*, Traducere de Bogdan Ghiu şi Ciprian Mihali, Cuvânt înainte de Bogdan Ghiu, Editura Ideea Design&Print, Cluj, 2004.
Gide, André, *Les Faux-Monnayeures*, Ed. Gallimard, Paris, 1937.
Groeben, Robert, *Psihologia literaturii*, în ”Interpretarea psihologică a operei”, Editura Univers, Traducere de Gabriel Liiceanu şi Suzana Mihalescu, Prefaţă de Gabriel Liiceanu, Editura Univers, Bucureşti, 1978.
Jung, Gustav, *Opere complete*, ”Despre fenomenul spiritului în artă şi ştiinţă”, Editura Trei, Bucureşti, 2007.
Strindberg, August, *Salonul roşu,* Trad. de Corneliu Papadopol, Ed. Litera Internaţional, Bucureşti, 2010.
Petrescu, Camil, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1962.
Petrescu, Camil. *Patul lui Procust*, Editura Minerva, Bucureşti, 1982.
Petrescu, Camil. *Danton, Bălcescu,* Editura Albatros, Bucureşti, 1964.
Petrescu, Camil. *Mitică Popescu. Act veneţian,* Editura Albatros, Bucureşti, 1964.
Petrescu, Camil. *Suflete tari. Jocul ielelor*, Editura Albatros, Bucureşti, 1964.
Pleşu, Andrei, *Limba păsărilor*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2009
Proust, Marcel, *Swann (În căutarea timpului pierdut I),* Traducere de Radu Cioculescu, cuvânt înainte de Tudor Vianu, prefaţă de Ov. S. Crohmălniceanu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968.
Vodă Căpuşan, Maria, *Camil Petrescu – Realia*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1988.

Pagini WEB

http://www.scribd.com/doc/39307506/Tratat-Despre-Corp

BDD-A23347 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-19 22:36:03 UTC)